

الله الرحمن الرحيم

به نام خدا

عربی نهایی ۲۰

(دهم تجربی و ریاضی)

مولفان :

پیروز وجان

دکتر محبوبه پارسایی / مریم خالقی

فاطمه یوسفی مگامیر / آسیه گوک آتابای

شهناز فریادی / فاطمه لک زاد

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

عنوان و نام پدیدآور: عربی نهایی ۲۰ (دهم تجربی و ریاضی) / مولفان پیروز وجان ... [و دیگران].

مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.

مشخصات ظاهری: ۱۷۸ ص.: جدول.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۲۶۶-۴

وضعیت فهرست نویسی: فپای مختصر

یادداشت: مولفان پیروز وجان، محبوبه پارسایی، مریم خالقی، فاطمه یوسفی مگامیر، آسیه گوک آتابای،

شهناز فریادی، فاطمه لک‌زاد.

یادداشت: عنوان روی جلد: عربی نهایی ۲۰ دهم تجربی و ریاضی.

عنوان روی جلد: عربی نهایی ۲۰ دهم تجربی و ریاضی.

عنوان گسترده: عربی نهایی بیست (دهم تجربی و ریاضی).

شناسه افزوده: وجان، پیروز، ۱۳۵۸-

شماره کتابشناسی ملی: ۹۷۳۹۷۲۲

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: عربی نهایی ۲۰ (دهم تجربی و ریاضی)

مولفان: پیروز وجان - دکتر محبوبه پارسایی - مریم خالقی - فاطمه یوسفی مگامیر

آسیه گوک آتابای - شهناز فریادی - فاطمه لک‌زاد

ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)

صفحه آرا: سولماز مدرسی

طراح روی جلد: فرید کر

ویراستار علمی و ادبی: پیروز وجان

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳

چاپ: زیرجد

قیمت: ۳۳۸۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۲۶۶-۴

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

- ۵..... بخش اول: قواعد
- ۶..... الدرسُ الأوَّل: قواعد پایه
- ۱۵..... الدرسُ الثَّانی: قواعد عدد
- ۱۸..... الدرسُ الثَّالث و الرَّابِع: قواعد ثلاثی مجرد و مزید
- ۲۰..... الدرسُ الخَامِس: قواعد جمله فعلیة و اسمیة
- ۲۲..... الدرسُ السَّادِس: قواعد الفعل المجهول
- ۲۳..... الدرسُ السَّابِع: قواعد الجار و المجرور و نون وقایه
- ۲۴..... الدرسُ الثَّامِن: قواعد اسم الفاعل، اسم المفعول، اسم المبالغة
- ۲۵..... بخش دوم: تحلیل کتاب بر اساس محورهای سوالات امتحان نهایی
- ۲۶..... الدرسُ الأوَّل: ذاکَ هو الله
- ۳۲..... الدرسُ الثَّانی: المَواعِظُ العَدِیَّة
- ۴۰..... الدرسُ الثَّالث: مَطَرُ السَّمَك
- ۴۹..... الدرسُ الرَّابِع: التَّعَايِشُ السَّلْمِیُّ
- ۵۹..... الدرسُ الخَامِس: هذا خلق الله
- ۷۰..... الدرسُ السَّادِس: ذوالقرنین
- ۷۹..... الدرسُ السَّابِع: یا من فی البحار عجائبه
- ۸۹..... الدرسُ الثَّامِن: صِنَاعَةُ التَّلْمِیْعِ فی الادبِ الفارسیّ
- ۱۰۰..... بخش سوم: سوالات درس به درس ۱
- ۱۳۷..... بخش چهارم: سوالات درس به درس ۲
- ۱۷۰..... نهایی خرداد ۱۴۰۳

اساتید و دانش‌آموزان عزیز سلام:

امتحانات نهایی و ارزش‌نمرات کسب‌شده در آن، چند سالی است که چالش‌بزرگی برای همکاران و دانش‌آموزان ایجاد کرده است که موفقیت در آن می‌تواند در تعیین سرنوشت یک دانش‌آموز با توجه به کسب نمرات خوب و در نهایت قبولی در رشته خوب خیلی حائز اهمیت باشد. منتهی تغییر رویکرد طراحی سؤالات و مفهومی شدن آن و روش تصحیح دقیق بصورت الکترونیکی، کسب نمره دلخواه و تراز خوب سوابق تحصیلی را دشوار نموده است. پس برای کسب موفقیت در پاسخگویی صحیح به سؤالات لازم است که دانش‌آموز بر کتاب درسی و محتوا و مفاهیم آن کاملاً مسلط بوده و قادر باشد به هر تیپ سوالی با تغییرات فراوان از محتوای کتاب درسی پاسخگو باشد و این مطمئناً نیاز به کتابی دارد که جزء به جزء مطالب کتاب را تشریح کند و مطابق با آن، عبارات و شاهد مثال‌های خوبی مطابق با سؤالات نهایی و حتی سخت‌تر از آن جهت آمادگی بیشتر ارائه دهد. من و اساتید بزرگوار از نقاط مختلف کشور تصمیم گرفتیم کتابی تحت عنوان نهایی ۲۰ برای تمام پایه‌های متوسطه دوم تألیف کنیم تا پاسخگوی این نیاز شما بوده و بتواند شما را بر محتوای کتاب مسلط کند به گونه‌ای که مفهومی شدن سؤالات و تغییر عبارات کتاب توسط طراح سوال در امتحان نهایی نتواند مشکلی برای شما عزیزان ایجاد کند در پایان می‌خواهم به برخی ویژگی‌های کتاب که می‌تواند آن را از سایر کتاب‌ها متمایز کند، اشاره کنم:

۱- بررسی خلاصه‌ای از مباحث مورد نیاز قواعد پایه عربی متوسطه اول

۲- توضیح کامل قواعد درس بصورت خلاصه و مفید

۳- تحلیل کل کتاب درسی (کلمه به کلمه) جهت توانمندی بر پاسخگویی به سؤالات مفهومی

۴- سؤالات درس به درس استاندارد مطابق با آزمون‌های نهایی (هر درس ۲ سوال)

۵- تحلیل سؤالات نهایی

این کتاب می‌تواند خواسته شما را در درس عربی برآورده کند. آرزوی قلبی من و همکارانم موفقیت و سربلندی همه شما عزیزان است.

با آرزوی سلامتی و سربلندی: پیروز و جان

بخش اول:

قواعد

ذاک هو الله	قواعد پایه	الدرس الأول

اسم: کلمه‌ای است که دارای معنای مستقلی می‌باشد و دارای علامت‌های زیر است:

۱- داشتن (ال) در ابتدای کلمه   الكتاب   المسجد

۲- داشتن (ة) در آخر کلمه   طالبة   مَحْفَظَة

۳- داشتن تنوین (ٌ) در آخر کلمه   عالمٌ   صعباً

کلماتی هستند که در اسم بودنشان نیاز به این علامت‌ها ندارند که عبارتند از:

۱- اسم علم (خاص): شخص، شهر، کشور   يوسف   طهران   ایران ...

۲- اسم موصول: الذی - الی - الذین - اللاتی (کسی که، کسانی که) ...

۳- اسم‌های پرسشی: مَنْ (چه کسی) / ما (چه چیزی) / این (کجا) ...

۴- ضمائر: هو (او)   انتَ (تو)   انا (من) ...

۵- اسم‌های شرط: مَنْ (هرکس، کسی که)   ما (هرچه، چیزی که) ...

۶- قید زمان و مکان عربی: تَحْتَ (زیر) / فَوْق (بالا) / اِسْبُوع (هفته) ...

۱- مؤنث: اسمی که به آخر آن (ة) اضافه شده باشد: صادقة تلميذة	اسم از نظر جنس
* اگر اسمی آخرش (اء، ا) زائد بر حروف اصلی داشته باشد هم مؤنث است. صحراء دُنیا کُبری	
۲- مذکر: اسمی است که علامت‌های مؤنث را نداشته باشد: صادق تلميذ غذاء فتی	
۱- مفرد: اسمی است که بر یک شخص یا چیز دلالت دارد. طالب قلم	اسم از نظر عدد
۲- مثنی: اسمی است که بر دو شخص یا دو چیز دلالت دارد و علامت آن (ان و ین) در آخر کلمه می‌باشد.	
طالبان (طالب) قلمان (قلم) شجرتان (شجرة) تلميذتان (تلميذة)	
۳- جمع: بر سه نوع است:	
الف- جمع مذکر سالم: غالباً جمع اسم‌های مذکر انسان است و با اضافه شدن (ون و ین) به آخر کلمه ساخته می‌شود.	
معلمون (معلم) معلمین مؤمنون (مؤمن) مؤمنین	
ب- جمع مؤنث سالم: جمع اسم‌های مؤنث انسان و غیر انسان است و با اضافه شدن (ات) به آخر کلمه ساخته می‌شود (ة از آخر اسم مؤنث در حالت جمع حذف می‌شود)	
مؤمنات (مومنة) مُسلمات (مسلمة) شجرات (شجرة)	
ج- جمع مکسر (تکسیر): جمعی است که شکل مفرد کلمه تغییر پیدا کرده و مفرد آن سالم باقی نمی‌ماند و دارای اوزان مختلفی است که این نوع جمع باید حفظ شود	
شهداء (شهید) انبیاء (نبی) مدارس (مدرسة) کُتب (کتاب)	
* مشهورترین اوزان جمع مکسر عبارتند از: مفاعل، مفاعیل، فُعلاء، فُعَال، فُعُل، أفعال، افاعل، افاعیل، افعلاء.	
توجه ← (ان، ون، ین، ات) در مثنی و جمع‌های سالم باید زائد بر حروف اصلی باشد پس اگر جزء حروف اصلی باشند دیگر مثنی یا جمع سالم نیستند.	
طالبتان (طالبة) مسلمون (مسلم)	
پس کلماتی چون: ابدان (بدن)، احيان (حین)، مساکین (مسکین)، میادین (میدان)، اصوات (صوت)، اموات (موت)، اوقات (وقت)، ایات (بیت) و ... جمع مکسر و کلماتی چون (عطشان، جوعان، شعبان، غضبان از وزن فُعْلان) مفرد هستند.	

جمع	مثنی	مفرد			اسم اشاره
هؤلاء (اینان)	هذان - هذین (این دو)	هذا (این)	مذکر	قریب (نزدیک)	
	هاتان - هاتین (این دو)	هذه (این)	مؤنث		
اولئک (آنان)	ذانک - ذینک (آن دو)	ذلک (آن)	مذکر	بعید (دور)	
	تانک - تینک (آن دو)	تلک (آن)	مؤنث		
هذا معلم - هذه معلمة (این معلم است) ذلک معلم - تلک معلمة (آن معلم است) هذان معلمان - هاتان معلمتان (این دو معلم هستند) هؤلاء معلمون یا معلمات (اینان معلم هستند) اولئک معلمون یا معلمات (آنان معلم هستند) * اسم اشاره مطابق با اسم بعدش از نظر جنس و عدد استفاده می شود. بغیر از جمع غیر انسان که (هذه و تلک) برای آن استفاده می شود (اما به صورت جمع ترجمه می شوند): هذه اشجار (این ها درخت هستند) تلک مساجد (آن ها مسجد هستند) * اسم اشاره جمع اگر بعدش اسم (ال) دار باشد مفرد ترجمه می شود: هؤلاء المعلمون (این معلمان) اولئک التلمیذات (آن دانش آموزان)					

برای پرسش از شخص کننده کار و انسان استفاده می شود: مَنْ أَنْتَ؟ (تو کیستی؟) أنا طالب (من دانش آموز هستم) مَنْ جَاءَ؟ (چه کسی آمد؟) جاء احمد (احمد آمد)	مَنْ کیست - چه کسی	کلمات پرسشی
برای پرسش از اشیاء و غیر انسان به کار می رود: ما هذا؟ (این چیست؟) هذا كتاب (این کتاب است)	ما چیست - چه چیزی	
غالباً برای پرسش از اشیاء و کار انجام شده استفاده و بعدش فعل می آید: ماذا أكلت في الفطور؟ (صبحانه چه خوردی؟) أكلتُ الجبنة (پنیر خوردم)	ماذا چه چیزی را	
برای پرسش از مکان و موقعیت چیزی یا کاری استفاده می شود: أين الكتاب؟ (کتاب کجاست؟) الكتاب على المنضدة (کتاب بر روی میز است) أين قرأت الكتاب؟ (کجا کتاب را خواندی) قرأت في الصف (در کلاس خواندم) * در جواب از: تحت (زیر)، خلف (پشت)، أمام (جلو)، وراء (پشت)، فوق (بالا)، علی (بر)، یمین (راست)، یسار (چپ)، عند (نزد) و ... استفاده می شود.	أين کجا	
برای پرسش از زمان انجام کار استفاده می شود: متى تذهب إلى المدرسة؟ أذهب صباح كل يوم ألا الخميس والجمعة کی به مدرسه می روی؟ صبح هر روز بغیر از پنجشنبه و جمعه می روم. * و معمولاً در جواب: بعد، قبل، یوم (روز)، سنّة و عام (سال)، لیل (شب)، نهار (روز)، صباح (صبح)، مساء (عصر)، ساعة، اسبوع (هفته)، شهر (ماه) و ... استفاده می شود.	متى کی - چه وقت	
برای پرسش از تعداد استفاده می شود: كم كتاباً عندك؟ (چند کتاب داری؟) عندي خمسة كتب (۵ کتاب دارم) * در جواب از اعداد ۱ تا ۱۲ و ... : واحد، اثنان، ثلاثة، أربعة، خمسة، ستة، سبعة، ثمانية، تسعة، عشرة، أحد عشر، اثنا عشر و ... استفاده می کنیم.	كم چقدر	
برای پرسش از چگونگی و حالت استفاده می شود: كيف حالك؟ (حالت چطور است؟) أنا بخير (من خوبم)	كيف چطور	
برای پرسش از شخص یا شی مورد نظر استفاده می شود: أى كتاب قرأت؟ (کدام کتاب را خواندی) قرأتُ الكيمياء (شیمی را خواندم)	أى کدام	
برای پرسش از مالکیت استفاده می شود: لِمَن هذه السيارة؟ (این ماشین مال کیست؟) لسيد كريمي (برای آقای کریمی)	لِمَن برای چه کسی	
برای پرسش از وسیله مورد نظر استفاده می شود: بِمَ تُسافرُ إلى مكة؟ (با چه چیزی به مکه مسافرت می کنی؟) بالطائرة (با هواپیما)	بِمَ با چه	
برای پرسش از درستی یا نادرستی جمله استفاده می شود و حرف استفهام است. و در جواب درست از (نعم) و در جواب غلط از (لا) استفاده می کنیم.	هَلْ - أ آیا	

صیغه	مطابق با فارسی	مطابق با عربی	اسم و منادا	ضمیر	ماضی	ترجمه	مضارع	ترجمه
۱	سوم شخص مفرد	مفرد مذکر غائب	التلمیذ	هو	ذَهَبَ	رفت	يَذْهَبُ	می رود
۲	سوم شخص جمع	مثنی مذکر غائب	التلمیذان	هما	ذَهَبَا	رفتند	يَذْهَبَانِ	می روند
۳	سوم شخص جمع	جمع مذکر غائب	التلامیذ	هم	ذَهَبُوا	رفتند	يَذْهَبُونَ	می روند
۴	سوم شخص مفرد	مفرد مؤنث غائب	التلمیذة	هی	ذَهَبَتْ	رفت	تَذْهَبُ	می رود
۵	سوم شخص جمع	مثنی مؤنث غائب	التلمیذتان	هما	ذَهَبْتَا	رفتند	تَذْهَبَانِ	می روند
۶	سوم شخص جمع	جمع مؤنث غائب	التلمیذات	هنّ	ذَهَبْنَ	رفتند	يَذْهَبْنَ	می روند
۷	دوم شخص مفرد	مفرد مذکر مخاطب	یا تلمیذ	انت	ذَهَبْتَ	رفت	تَذْهَبُ	می روی
۸	دوم شخص جمع	مثنی مذکر مخاطب	یا تلمیذان	اتما	ذَهَبْتُمَا	رفتید	تَذْهَبَانِ	می روید
۹	دوم شخص جمع	جمع مذکر مخاطب	یا تلامیذ	اتم	ذَهَبْتُمْ	رفتید	تَذْهَبُونَ	می روید
۱۰	دوم شخص مفرد	مفرد مؤنث مخاطب	یا تلمیذة	انت	ذَهَبْتِ	رفت	تَذْهَبِينَ	می روی
۱۱	دوم شخص جمع	مثنی مؤنث مخاطب	یا تلمیذتان	اتما	ذَهَبْتُمَا	رفتید	تَذْهَبَانِ	می روید
۱۲	دوم شخص جمع	جمع مؤنث مخاطب	یا تلمیذات	انتنّ	ذَهَبْتُنَّ	رفتید	تَذْهَبْنَ	می روید
۱۳	اول شخص مفرد	متکلم وحده	.....	انا	ذَهَبْتُ	رفتم	أَذْهَبُ	می روم
۱۴	اول شخص جمع	متکلم مع الغير	.....	نحن	ذَهَبْنَا	رفتیم	نَذْهَبُ	می رویم

* فعل ماضی با (ما) منفی می شود:

ما ذَهَبْنَا: نرفتیم

ما ذَهَبْتُمْ: نرفتید

* فعل مضارع با (لا) منفی می شود:

لا يَذْهَبُ: نمی رود

لا تَذْهَبُونَ: نمی روید

مثال‌ها از مطابقت ضمیر و اسم و فعل در جمله:

هُوَ (التلمیذ) كَتَبَ الدَّرْسَ

او (دانش آموز) درس را نوشت.

هُوَ (التلمیذ) يَكْتُبُ الدَّرْسَ

او (دانش آموز) درس را می نویسد.

هِيَ (التلمیذة) كَتَبَتِ الدَّرْسَ

او (دانش آموز) درس را نوشت.

هِيَ (التلمیذة) تَكْتُبُ الدَّرْسَ

او (دانش آموز) درس را می نویسد.

انتم (یا تلامیذ) كَتَبْتُمُ الدَّرْسَ

شما (ای دانش آموزان) درس را نوشتید.

انتم (یا تلامیذ) تَكْتُبُونَ الدَّرْسَ

شما (ای دانش آموزان) درس را می نویسد.

انتنّ (یا تلمیذات) كَتَبْتُنَّ الدَّرْسَ

شما (ای دانش آموزان) درس را نوشتید.

انتنّ (یا تلمیذات) تَكْتُبْنَ الدَّرْسَ

شما (ای دانش آموزان) درس را می نویسد.

فعل امر و نهی

فعل امر (مخاطب - حاضر) در عربی از ۶ صیغه مضارع مخاطب ساخته می‌شود و طریقه ساخت آن طبق قواعد زیر خواهد بود:

طریق ساخت فعل امر

۱- مجزوم نمودن (تبدیل حرکت ضمه «ُ» به «َ» ساکن «ْ» / حذف نون از آخر فعل مضارع بغیر از نون جمع مؤنث «نونى که قبلش ضمیر (ا و ی) باشد حذف می‌شود:

تَذْهَبُ ← تَذْهَبِ   تَجْلِسُ ← تَجْلِسِ   تَذْهَبُونَ ← تَذْهَبُوا   تَجْلِسُونَ ← تَجْلِسُوا

۲- حذف حرف مضارع «ت»:

تَذْهَبُ ← ذَهَبْ   تَجْلِسُ ← جَلِسْ   تَذْهَبُونَ ← ذَهَبُوا   تَجْلِسُونَ ← جَلِسُوا

۳- اضافه شدن «ا» به اول فعل بعد از حذف «ت» اگر حرف بعدش ساکن باشد:

تَذْهَبُ ← اَذْهَبْ   تَجْلِسُ ← اجْلِسْ   تَذْهَبُونَ ← اذْهَبُوا   تَجْلِسُونَ ← اجْلِسُوا

۴- تعیین حرکت «ا» با توجه به حرکت عین الفعل «حرف وسط» از ریشه فعل:

الف- اگر ضمه «ُ» باشد ← ا   تَكْتُبُ ← اُكْتُبْ   تَكْتَبِينَ ← اُكْتَبِي   تَكْتُبُونَ ← اُكْتُبُوا
ب- اگر فتحه و کسره «َ» باشد ← ا   تَجْلِسُ ← اجْلِسْ   تَجْلِسِينَ ← اجْلِسی   تَجْلِسُونَ ← اذْهَبْ
ج- همزه امر باب افعال «فتحه» می‌گیرد ← ا   تُحْسِنُ ← اَحْسِنْ   تُكْرِمُونَ ← اُكْرِمُوا

فعل نهی: هرگاه لا بر سر مضارع بیاید و آخر فعل مضارع را مجزوم «ساکن و حذف نون بغیر جمع مؤنث» کند فعل نهی است.

تَكْتُبُ ← لا تَكْتُبْ   تَجْلِسُونَ ← لا تَجْلِسُوا   تَخْرُجْنَ ← لا تَخْرُجْنَ

* لا نهی فعل مضارع را مجزوم میکند و عکس امر ترجمه می‌شود اما لا نهی مجزوم نمی‌کند و فقط معنای فعل مضارع را منفی می‌کند.

لا تَكْتُبْ ← ننویس   لا تَكْتُبْ ← نمی‌نویسد / نمی‌نویسی

* هرگاه آخر فعل مضارع با لا «ضمه یا نون» باشد نهی و هرگاه «ساکن یا کسره و حذف نون» باشد نهی است:

لا تَلْعَبْ / لا تَلْعَبُونَ ← نهی   لا تَلْعَبْ / لا تَلْعَبِ التَّلْمِیْذَةَ / لا تَلْعَبُوا ← نهی

* امر و نهی در پایه دهم فقط در صیغه‌های مخاطب خواهد آمد و ان شاء الله سال‌های بعد در مورد امر و نهی غائب و متکلم و ترجمه آن بحث خواهد شد.

مضاف و مضاف الیه / موصوف و صفت

وقتی صحبت ترکیب وصفی و اضافی در جمله‌ای می‌شود باید در داخل جمله به دنبال دو اسم کنار هم باشیم و با توجه به قواعد زیر تشخیص می‌دهیم ترکیب وصفی (موصوف و صفت) یا اضافی (مضاف و مضاف الیه) است.

ترکیب وصفی (موصوف و صفت)

هرگاه دو اسم کنار هم دارای شرایط زیر باشد ترکیب وصفی است:

۱- مطابقت از نظر عدد (مفرد و مثنی و جمع) و جنس (مذکر و مؤنث)

رأیتُ التلميذ الناجح   رأيتُ التلميذَينَ النَّاجِحينَ   رأيتُ التلميذاتِ النَّاجحاتِ

مفرد مذکر   جمع مذکر   جمع مؤنث

موصوف / صفت   موصوف / صفت   موصوف / صفت

* صفت برای جمع غیر انسان مفرد مؤنث می‌آید.

الأشجار الباسقة   الكُتُبُ القِيَمَة

جمع / مفرد مؤنث   جمع / مفرد مؤنث

موصوف / صفت   موصوف / صفت

۲- مطابقت از نظر اعراب (حرکت آخرِ) و معرفه و نکره (داشتن ال یا تنوینِ)

جاء المهندسُ المسرورُ   عرفتُ الصديقَ الحنونَ   سلمتُ على المعلمِ الضاحكِ

موصوف / صفت   موصوف / صفت   موصوف / صفت

جاء مهندسٌ مسرورٌ   عرفتُ صديقاً حنوناً   سلمتُ على معلمٍ ضاحكٍ

موصوف / صفت   موصوف / صفت   موصوف / صفت

* اسم‌های (الذی، الّتی، الّذین، اللّاتی) بعد اسم ال دار اگر مطابق آن باشند صفت هستند.

المعلمُ الَّذی   المعلمونَ الَّذین   المعلماتِ اللّاتی

موصوف صفت   موصوف / صفت   موصوف / صفت

* صفت معمولاً بر وزن‌های (فاعل و مفعول و فعیل و فعّال و فعّاله و افعال و فعّلی و فعّیل و یا حرف اولش مُ و حرف وسطش) است.

* اسمی که آخرش (ی) دارد معمولاً برای اسم قبل صفت است: رَجُلٌ اِیرانیُّ (صفت)

ترکیب اضافی: (مضاف و مضاف الیه):

۱- اسم اول بدون (ال) و بدون تنوین (ً):

۲- اسم دوم مجرور (ین، ین، ین)

رَأَيْتُ صَدِيقَ مُحَمَّدٍ   اشترک طالبُ المَدْرَسَةِ

مضاف / مضاف الیه   مضاف / مضاف الیه

* پس هرگاه اسم اول (ال یا تنوین) داشته باشد ترکیب اضافی نیست.

* ضمائر (ه هما هم ها هما هنّ کَ کَمَا کُمْ کِ کُنَّ ی نا) به اسم متصل شود مضاف الیه است.

عَرَفْتُ صَدِيقِي   جَنَّتْ اِلَى مَدْرَسَتِكِ

مضاف / مضاف الیه   مضاف / مضاف الیه

* اسم‌های جمع مذکر سالم و مثنی هرگاه مضاف واقع شوند (نون) آنها حذف می‌شود.

مُسْلِمُونَ الْعَالَمِ ← مُسْلِمُوا الْعَالَمِ   مَعْلَمَانِ الْمَدْرَسَةِ ← مَعْلَمَا الْمَدْرَسَةِ

مضاف / مضاف الیه   مضاف / مضاف الیه

* در بعضی مواقع ممکن است یک اسم هم مضاف الیه و هم صفت داشته باشد در این صورت برای آن اسم اول مضاف الیه و

بعد صفت ذکر می‌شود اما در فارسی اول صفت و بعد مضاف الیه ترجمه می‌شود.

جَاءَ مُعَلِّمُ الْمَدْرَسَةِ الْحَنُونَ ← مَعْلَمٌ مَهْرَبَانِ مَدْرَسَةِ آمَد

مضاف / مضاف الیه

موصوف   صفت

* پس در مثال بالا معلم مضاف است برای المدرسة و موصوف است برای الحنون.

* اسمی که هم مضاف است و هم موصوف (ال و تنوین) نمی‌گیرد اگر چه صفتش داشته باشد چون اول مضاف است برای

اسم بعدش و مضاف (ال و تنوین) نمی‌گیرد.

مثال‌های دیگر:

ابوكَ الْفَاضِلِ ← پدر فاضل تو   مَدْرَسَةُ الطَّلَابِ الْجَيِّدَةِ ← مدرسه خوب دانش آموزان

مضاف / مضاف الیه   مضاف / مضاف الیه

موصوف / صفت   موصوف / صفت